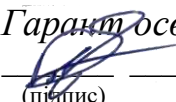

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Екології та техногенної безпеки (№ 106)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

_____ **Ігор БЕРЕШКО** _____
(підпис) (ім'я та ПРИЗВИЩЕ)

« 26 » червня 2025 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Природоохоронне законодавство
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: Е “Природничі науки, математика та статистика”
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: Е2 “Екологія”
(код і найменування спеціальності)

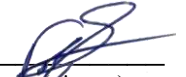
Освітня програма: Екологія та охорона навколишнього середовища
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *перший (бакалаврський)*

Силабус введено в дію з “01” вересня 2025 р

Харків – 2025 р.

Розробник: Ігор БЕРЕШКО, к.т.н., доц., доцент кафедри 106
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни “Природоохоронне законодавство”
розглянуто на засіданні кафедри Екології та техногенної безпеки (№ 106)
(назва кафедри)

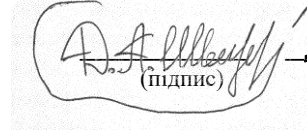
Протокол № 9 від «26» червня 2025 р.

Завідувач кафедри к.т.н., доц.
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Вікторія КРУЧИНА
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

(підпис)

Дмитро ШВИДЬКО
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Ігор БЕРЕШКО

Посада: доцент

Науковий ступінь: канд. техн. наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

*Природоохоронне інспектування,
Природоохоронне законодавство, Моделювання
та прогнозування стану довкілля, Методологія
проведення експериментальних досліджень*

Напрями наукових досліджень:

*математичне моделювання, розробка прикладного
ПЗ*

Контактна інформація:

i.bereshko@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	<i>Денна, заочна</i>
Семестр	<i>1</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Тип дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<i><u>денна</u>: 4,5 кредит ЄКТС / 135 годин (32 аудиторних, з яких: лекції – 16, практичні – 16; СРЗ – 103); <u>заочна</u>: 4,5 кредити ЄКТС / 135 годин (4 аудиторних, з яких: лекції – 2, практичні – 2; СРЗ – 131)</i>
Види навчальної діяльності	<i>Лекції, практичні (семінарські), самостійна робота</i>
Види контролю	<i>Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит</i>
Пререквізити	<i>Відсутні</i>

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета — формування в студентів системного розуміння правових механізмів охорони довкілля, набуття практичних навичок аналізу й застосування норм екологічного законодавства України в контексті сталого розвитку.

Завдання:

1. Розкрити основи природоохоронного права України: поняття, принципи, структура, місце екологічного права в системі національного законодавства.
2. Ознайомити студентів із ключовими нормативно-правовими актами, що регулюють охорону довкілля, використання природних ресурсів та відповідальність за екологічні правопорушення.
3. Навчити аналізувати правові норми, порівнювати їх із реальними екологічними ситуаціями, визначати правові механізми регулювання.
4. Сформувати розуміння процедур державного екологічного контролю, екологічної експертизи, оцінки впливу на довкілля та ліцензування діяльності.
5. Розвинути вміння застосовувати законодавчі положення на практиці — у рамках кейсів, задач, типових виробничих або управлінських ситуацій.
6. Сприяти формуванню правосвідомості та відповідальної екологічної поведінки, усвідомленню ролі права у забезпеченні сталого розвитку.
7. Ознайомити студентів з міжнародними екологічними нормами, а також механізмами їх імплементації в українське законодавство (якщо дисципліна має такий блок).

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Дисципліна «Природоохоронне законодавство» сприяє розвитку інтегральної компетенції спеціальності, а саме здатності розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або навчанні. В межах курсу студенти набувають знання, уміння та навички аналізу законодавчих норм, оцінки правових наслідків природоохоронних дій, розробки комунікаційних стратегій та прийняття обґрунтованих рішень у невизначених і комплексних ситуаціях.

Загальні компетентності

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- K01 — Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності
- K04 — Здатність спілкуватися державною мовою (усно і письмово)
- K06 — Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп

- K07 — Здатність діяти соціально відповідально та свідомо
K12 — Реалізація прав і обов'язків громадянина; сталий розвиток; верховенство права
K13¹ — Принцип неприпустимості корупції та проявів недоброчесності

Спеціальні компетентності

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- K17 — Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства
K19 — Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління
K24 — Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування
K25 — Опрацювання досвіду вирішення транскордонних екологічних проблем

Програмні результати навчання:

- ПР02 — Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування
ПР07 — Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду
ПР13 — Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідеї, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології
ПР14 — Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення
ПР16 — Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі
ПР17 — Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів
ПР20 — Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства
ПР24 — Розуміти і реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенство права, прав і свобод людини в Україні

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1. Загальні питання

Тема 1. Структура екологічного законодавства України

Тема знайомить студентів із системою природоохоронного законодавства України, основними джерелами права, їх ієрархією та взаємозв'язком. Студенти отримують уявлення про Конституцію України, закони, підзаконні акти та міжнародні нормативні документи, які впливають на регулювання відносин у сфері охорони довкілля.

Лекція 1: Поняття та функції екологічного законодавства; джерела права; ієрархія нормативних актів.

Лекція 2: Основні закони України в сфері охорони довкілля; роль міжнародних договорів та імплементація норм ЄС.

Самостійна робота студентів:

Опрацювання матеріалів лекції та нормативних документів (Конституція, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»).

Підготовка до модульного контролю.

Аналіз прикладів правових ситуацій для закріплення ієрархії та взаємозв'язку нормативних актів.

Тема 2. Основні законодавчі документи в галузі охорони довкілля

Тема знайомить студентів із ключовими нормативними актами, що регулюють охорону довкілля в Україні, їх змістом та призначенням. Студенти опановують класифікацію законів, підзаконних актів та інших документів, а також розуміють, які механізми правового впливу застосовуються у різних сферах екології — водних ресурсів, атмосферного повітря, земельних і лісових відносин, поводження з відходами.

Лекція 3: Класифікація та характеристика основних законів України з охорони довкілля; загальні принципи природоохоронного законодавства.

Лекція 4: Підзаконні нормативні акти та їх роль у реалізації законів; державні органи, що забезпечують контроль та виконання екологічних норм.

Самостійна робота студентів:

Опрацювання текстів основних законів та підзаконних актів (Закони «Про охорону атмосферного повітря», «Про відходи», «Про тваринний світ»).

Підготовка до модульного контролю.

Модульний контроль

Змістовний модуль 2. Міжнародне екологічне право

Тема 3. Природоохоронне законодавство України та ЄС

Тема розглядає співвідношення українського та європейського природоохоронного законодавства, принципи гармонізації норм та інтеграції стандартів ЄС у національну правову систему. Студенти вивчають ключові директиви та регламенти ЄС, механізми їх впровадження в Україні, а також порівнюють національні та європейські підходи до охорони довкілля, оцінки впливу на довкілля та управління відходами.

Лекція 5: Принципи та структура екологічного законодавства ЄС; основні директиви та регламенти.

Лекція 6: Гармонізація українського законодавства з нормами ЄС; приклади впровадження директив у сфері ОВД, поводження з відходами та охорони водних ресурсів.

Самостійна робота студентів:

Опрацювання текстів ключових директив та регламентів ЄС, а також українських законів, що адаптовані до стандартів ЄС.

Підготовка порівняльної таблиці основних положень українського та європейського законодавства.

Підготовка до модульного контролю

Тема 4. Міжнародне екологічне співробітництво

Тема знайомить студентів із міжнародними угодами, конвенціями та організаціями, що регулюють охорону довкілля на глобальному та регіональному рівнях. Особлива увага приділяється принципам транскордонного співробітництва, збереження біорізноманіття, попередження деградації довкілля та імплементації міжнародних норм у національне законодавство України.

Лекція 7: Основні міжнародні екологічні угоди та конвенції. Механізми участі України у міжнародному екологічному співробітництві; роль міжнародних організацій і регіональних ініціатив у захисті довкілля.

Самостійна робота студентів:

Опрацювання текстів міжнародних угод та конвенцій, а також їх національної імплементації.

Підготовка конспекту із зазначенням основних цілей, принципів та механізмів співробітництва.

Підготовка до модульного контролю.

Тема 5. Україна і міжнародне співробітництво в галузі охорони довкілля

Тема розглядає участь України у глобальних і регіональних міжнародних екологічних програмах та проектах, механізми виконання

зобов'язань перед міжнародною спільнотою та інтеграцію міжнародного досвіду у національну політику охорони довкілля. Студенти знайомляться з прикладами співпраці у сфері збереження біорізноманіття, запобігання забрудненню та управління відходами.

Лекція 8: Міжнародні екологічні програми та ініціативи за участю України; роль міжнародних фінансових та експертних організацій. Виконання Україною міжнародних зобов'язань; приклади інтеграції міжнародного досвіду в національні програми охорони довкілля.

Самостійна робота студентів:

Опрацювання матеріалів міжнародних програм та національних звітів щодо їх виконання.

Підготовка конспекту з основними результатами співробітництва та практичними прикладами реалізації міжнародних проектів.

Підготовка до модульного контролю.

Модульний контроль

МОДУЛЬ 2

Змістовний модуль 2. Практичне застосування природоохоронного законодавства України

Тема 6. Практичне застосування норм природоохоронного законодавства та правового регулювання природокористування

Тема присвячена детальному розгляду основ природоохоронного законодавства України та його практичного застосування у різних сферах природокористування. Студенти ознайомлюються з джерелами права, правами та обов'язками громадян, режимами використання природних ресурсів, відповідальністю за порушення законодавства та міжнародними аспектами екологічного регулювання. Практичні заняття допомагають систематизувати знання, відпрацювати навички правового аналізу та обговорення конкретних кейсів.

Практичне заняття 1:

- Загальна характеристика природоохоронного законодавства
- Джерела природоохоронного законодавства України
- Екологічні права та обов'язки особи в Україні

Практичне заняття 2:

- Право власності на природні ресурси
- Право користування природними ресурсами
- Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища

Практичне заняття 3:

- Правове забезпечення екологічної безпеки

- Юридична відповідальність за природоохоронні правопорушення
- Кримінальна відповідальність за природоохоронні правопорушення

Практичне заняття 4

- Матеріальна відповідальність за природоохоронні правопорушення
- Правовий режим землекористування
- Правовий режим використання та охорони надр

Практичне заняття 5:

- Правовий режим використання та охорони лісів
- Правовий режим використання та охорони тваринного світу
- Правовий режим використання та охорони водних ресурсів

Практичне заняття 6:

- Правовий режим охорони і використання атмосферного повітря
- Правовий режим охорони і використання заповідного фонду
- Червона книга України

Практичне заняття 7:

- Зелена книга України
- Кіотський протокол
- Правові та законодавчі наслідки міжнародних екологічних, кліматичних форумів

Практичне заняття 8:

- Екологічне законодавство та підприємницька діяльність
- Реалії виконання норм екологічного законодавства в Україні
- Правові наслідки техногенних катастроф

Самостійна робота студентів:

Опрацювання матеріалів розглянутих семінарів та підготовка до обговорення наступного практичного заняття.

Систематизація матеріалу та підготовка до модульного контролю.

Модульний контроль

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад.

7. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	4	0...8
Виконання і захист лабораторних/практичних робіт	0	0	0
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	4	0...8
Виконання і захист лабораторних/практичних робіт	0	0	0
Модульний контроль	0...30	1	0...30
Змістовний модуль 3			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	8	0...16
Підготовка і виступ на семінарах	0...10	1	0...10
Модульний контроль	0...8	1	0...8
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (*іспит*) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів підсумкового контролю й за наявності допуску до *іспиту*. Під

час складання семестрового іспиту здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з 50 теоретичних питань (у вигляді тесту), кожне питання оцінюється у 2 бали.

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати знання і уміння для забезпечення програмних результатів навчання. Написати дві модульні роботи. Здати матеріали по обраним темам семінарських занять. Студент демонструє базові знання та розуміння основ природоохоронного законодавства України, здатний розпізнавати ключові закони та нормативні акти (ПР02), орієнтуватися у практичних кейсах застосування екологічного права (ПР07), а також формувати прості запити та виконувати дії, що забезпечують дотримання вимог законодавства (ПР20). Такий рівень оцінки свідчить про здатність виконувати завдання з підтримки програмних результатів навчання на початковому рівні.

Добре (75-89) – мати знання, уміння й навички для забезпечення програмних результатів навчання. Написати дві модульні роботи. Здати матеріали по обраним темам семінарських занять. Додатково до вимог, які визначено для отримання задовільної оцінки: студент володіє знаннями та вміннями для застосування норм екологічного законодавства у практичних ситуаціях, вміє аналізувати кейси, порівнювати національні та міжнародні підходи (ПР07, ПР20), формувати ефективні комунікаційні стратегії та доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу (ПР13, ПР14), обирати оптимальні стратегії громадських слухань і природоохоронних заходів (ПР16, ПР17). Цей рівень оцінки свідчить про вміння застосовувати знання й навички у комплексних завданнях.

Відмінно (90-100) – мати знання, уміння й навички, що дадуть змогу самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь-які питання щодо екологічного законодавства. Написати дві модульні роботи. Здати матеріали по обраним темам семінарських занять. Студент має глибокі знання та вміння, що дозволяють самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь-які питання за темою курсу. Він здатний системно аналізувати нормативні акти та практичні кейси, оцінювати правові наслідки діяльності в сфері охорони

довкілля (ПР07, ПР17), розробляти комунікаційні стратегії, інформувати громадськість і професійну аудиторію (ПР13, ПР14, ПР24), а також забезпечувати виконання норм екологічного законодавства в різних контекстах (ПР20). Такий рівень оцінки свідчить про повну готовність до самостійної професійної діяльності в галузі екології та природокористування.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять:

У разі пропуску лекцій або практичних занять з поважних причин (лікарняний, участь у мобільності, офіційні відрядження) студент зобов'язаний повідомити викладача та надати підтверджуючі документи. Пропущені заняття відпрацьовуються шляхом індивідуального опрацювання навчальних матеріалів, перегляду електронних записів лекцій (якщо доступні) та виконання завдань, погоджених із викладачем. У разі потреби проводяться консультації для відновлення пропущеного матеріалу.

Відпрацювання невиконаних завдань:

Студенти, які не виконали завдання у встановлені терміни, повинні погодити індивідуальний план завершення завдань із викладачем. Термін відпрацювання визначається залежно від характеру завдання, але не перевищує календарного місяця після встановленого дедлайну.

Перевірка на плагіат та дотримання академічної доброчесності:

Всі письмові роботи, реферати, есе та інші завдання студентів перевіряються на плагіат із використанням доступних електронних систем перевірки (антиплагіат). Студенти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності, коректно посилатися на джерела інформації, не використовувати чужі роботи без посилання та виконувати завдання самостійно. Будь-які порушення академічної доброчесності розглядаються відповідно до чинних правил університету і можуть впливати на оцінку за курс.

Вирішення конфліктів.

Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=4217>

11. Рекомендована література

Базова

1. Рябець К.А. Адміністративні правовідносини в галузі екології: актуальні проблеми: Монографія / К.А. Рябець; за заг. ред. В.І. Курила. – К., 2008. – 180 с.
2. Законодавство України про державний контроль за використанням та охороною земель: Зб. нормат.-прав. актів: Станом на 30 березня 2007 р. / Уклад.: В.І. Курило та ін. – К.: Магістр – XXI ст., 2007. – 384 с.
3. Законодавство України про землю: Земельний кодекс України. Нормативно-правові акти з земельних питань. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
4. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» // Вісник екологічної адвокатури. — 2001. — № 15. — С. 37 – 46.

Допоміжна

1. Баб'як О.С., Біленчук П.Д., Чирва О.Ю. Екологічне право України: Навч. посібник. – К.: Атіка, 2000. – 216 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Закони України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>